

ที่มา : http://duan10.blogspot.com/2012/09/blog-post_6007.html

สารทเดือนสิบเมืองคอนฯ กุศโลบายที่แฝงมากับประเพณี

ตัวอย่างคติความเชื่อ ภาคใต้ว่าด้วยประเพณีสารทเดือนสิบ
ที่ถ่ายทอดผ่านงานศิลปะ

เกษร ผลจันทร์ (ภาควิชาประยุกต์ศิลปศึกษา คณะมัณฑนศิลป์ ม.ศิลปากร)

สารทเดือนสิบเมืองคอนฯ กุศโลบายที่แฝงมากับประเพณี

ตัวอย่างคติความเชื่อ ภาคใต้ว่าด้วยประเพณีสารทเดือนสิบ ที่ถ่ายทอดผ่านงานศิลปะ

คำสำคัญ

สารทเดือนสิบ,ทำบุญเดือนสิบ : ประเพณีสำคัญอย่างหนึ่งที่ชาวภาคใต้ได้ปฏิบัติสืบต่อกันมาแต่ครั้งโบราณ จนถึงปัจจุบันทั้งนี้เนื่องจาก ความเชื่อทางพระพุทธศาสนา

ผีตายาย หมายถึง บรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว

ชิงเปรต เป็นประเพณีเนื่องในเทศกาลวันสารทเดือนสิบของ ชาวภาคใต้โดยทำร้านจัดหมักรับอาหารคาวหวาน ไปวางเพื่ออุทิศส่วนกุศลส่งไปให้เปรตชน (ปู่ ย่า ตา ยายและบรรพบุรุษ ที่ล่วงลับไปแล้ว) หลังจากวางหมักรับไว้บนร้านเปรตแล้วพวกลูกหลานที่ยังมีชีวิตก็จะเข้าแย่งอาหารนั้นแทนจึงเรียกว่า “ชิงเปรต”

หมักรับ (หมะ-หรับ) หรือสำหรับ หมายถึง“อาหารหรือข้าวของที่จัดเป็นชุด”เป็นการนำเครื่องอุปโภคบริโภค (ขนมทั้ง5ชนิด) มาจัด หรือประดับให้เป็นทรงกรวยหรือมียอดแหลมเพื่อนำไปถวายพระและประกอบพิธีกรรมในเทศกาล สารทเดือนสิบ

คนใต้ ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน 2542 ให้ความหมายของคำว่า **คน** หมายถึง น. มนุษย์,ก.กิริยาที่เอามือหรือสิ่งอื่นกวานเพื่อทำสิ่งที่นอนกันหรือที่เกาะกันอยู่เป็นกลุ่มเป็นก้อนให้กระจาย ขยายตัวหรือกวานสิ่งต่างๆให้เข้ากัน. **ใต้** หมายถึง น. ทิศที่อยู่ตรงกันข้ามกับทิศเหนือ,ทิศที่อยู่ทางขวามือเมื่อหันหน้าไปทางทิศตะวันออกเรียก ทิศใต้,ทักษิณก็ว่า. **บ.** ข้างล่างเช่นอยู่ใต้ต้นไม้. **ว.**ที่อยู่ในที่หรือฐานะต่ำกว่าสิ่งอื่นเมื่อมีการเปรียบ เทียบกัน เช่น รถไฟใต้ดิน อยู่ใต้อำนาจ,หรือตรงกันข้ามกับเหนือ **คนใต้** หมายถึง มนุษย์ที่อาศัยอยู่ทางทิศใต้ หรือ ตอนใต้ของประเทศไทย

ชาวปักษ์ใต้ ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน 2542 ให้ความหมายของคำว่า **ชาว** หมายถึง น.กลุ่มชนที่มีเชื้อชาติเดียวกัน เช่น ชาวไทย ชาวจีน หรืออยู่ในถิ่นฐานเดียวกัน เช่น ชาวเมือง ชาวชนบท หรือมีอาชีพอย่างเดียวกัน เช่น ชาวไร่ชาวนา ชาวประมง หรือ นับถือศาสนาเหมือนกัน

เช่น ชาวพุทธ ชาวคริสต์. ส่วนคำว่า**ปักข-**, **ปักข์**[ปักสะ-, ปัก] หมายถึง น. ฝ่าย, ข้าง, เช่น ปักข์ใต้, กิ่งของเดือนจันทร์คติคือ เดือนหนึ่งมี ๒ ปักข์ ข้างขึ้นเรียก ศุกลปักข์ (แปลว่า ฝ่ายขาวหมายถึงเอาแสงเดือนสว่าง) ข้างแรมเรียก ภาพปักข์ (แปลว่า ฝ่ายดำหมายถึงเอาเดือนมืด), ครึ่งเดือน เช่น หนังสือรายปักข์(ส.;ป.ปกข). **ชาวปักข์ใต้** หมายถึง กลุ่มชน,กลุ่มคนหรือประชาชนที่อยู่ในภาคใต้ของประเทศไทย

บทคัดย่อ

การเติบโตมาในวัฒนธรรม และมีประเพณีสารทเดือนสิบเมืองคอนฯ ซึ่งเกิดมาจากกุศโลบายที่บรรพบุรุษสืบทอดความดีงามคือ มีทั้งความกตัญญู, การเคารพผู้ใหญ่, การกลัวเกรงการทำบาปและการให้โดยไม่หวังผลตอบแทนฯลฯ ล้วนแล้วแต่เป็นคำสอนที่มุ่งเน้นในการประพฤติปฏิบัติดีส่งผลต่อความรู้สึกนึกคิดส่วนตัวในการดำรงชีวิตของข้าพเจ้าเกิดการหล่อหลอมและตกผลึกจนเกิดเป็นแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์งานศิลปะที่มีแนวความคิดมาจากคติความเชื่อทางจิตวิญญาณของภาคใต้ มาถ่ายทอดโดยนำเสนอผ่านวัสดุ“ขนมลา”ซึ่งเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นคือการนำขนมลามามาจัดวางโดยการนำเสนอด้วยทัศนะใหม่เพื่อสื่อถึงความหมายกับสังคมปัจจุบันและโยงไปถึงวิถีชีวิตประเพณีและวัฒนธรรมเดิมสะท้อนให้สังคมที่แฝงไว้ด้วยกุศโลบายเพื่อการดำรงอยู่ซึ่งคุณค่าทางจิตใจใฝ่หาสันติสุขทั้งชาตินี้และชาติหน้า

บทนำ

ภาพที่1 : องค์พระมหาธาตุ
จ.นครศรีธรรมราช

“สารท” หมายถึง ฤดูใบไม้ร่วงหรือ Autumn (พระยาอนุมานราชธน; พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน. 2546: 1096, 1183; แปลก สนธิรักษ์. 2551:313) รวมถึงเทศกาลทำบุญในวันสิ้นเดือนสิบด้วยการนำพืชพรรณธัญญาหารแรกเก็บเกี่ยวมาปรุงเป็นข้าวทิพย์และข้าวมธุปายาสถวายพระสงฆ์ (พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน. 2546:1096, 1183) “สารท” ยังหมายถึง การทำบุญตามกาล (พระมหาสันติ อุณจะนำ. 2541: 5051) นอกจากนี้ “สารท”(Sard) ในภาษาบาลีหมายถึงการประกอบพิธีเพื่อญาติที่ล่วงลับหมายถึงการประกอบพิธีศพเพื่อแสดงความเคารพต่อวิญญาณที่ล่วงลับโดยบรรดาญาติฯ ซึ่งมีความเชื่อมโยงกับอาหารและของที่มอบให้แก่พราหมณ์ผู้ประกอบพิธี (Pali English Dictionary. 2005: 1097) ซึ่งมีความหมายใกล้เคียงกับคำว่า ศราทธ (Shraddha) ในภาษาสันสกฤต หมายถึง 1) ผู้ที่มีศรัทธาในศาสนาอย่างแรงกล้า ความจริง ความภักดี ความมั่นศรัทธา 2) มีความเชื่อมโยงกับพิธีศราทธและ 3) พิธีหนึ่งที่แสดงความเคารพและเพื่อประโยชน์ของญาติผู้ล่วงลับที่ปฏิบัติอย่างเข้มงวดในวันเวลาที่แน่นอนและในโอกาสแห่งความรื่นเริงและโคกเคี้ยวของญาติฯที่ยังมีชีวิต (ประเพณีเหล่านี้ทำโดยการอุทิศเครื่องเช่นน้ำที่ต้องอุทิศทุกวัน) และ เครื่องเช่นที่เป็นข้างบิณฑ หรือก่อนข้าว และอาหารแก่บรรพบุรุษทางพ่อและญาติทางแม่ขึ้นไป 3 ชั้น คือ พ่อ ปู่ และทวด ซึ่งพิธีศราทธนั้น ไม่ใช่พิธีศพหรือพิธีอันตยเศติ (Antyeshti) แต่เป็นส่วนเพิ่มเติมของพิธีศพ ซึ่งเป็นพิธีที่แสดงความเคารพและการแสดงความคารวะแก่ผู้ล่วงลับที่ทำโดยญาติฯนอกจากนี้ยังเป็นการจัดเสปียงให้ผู้ล่วงลับหลังการประกอบพิธีศพ ซึ่งทำไปก่อนหน้านั้นด้วยอาหารที่สร้างพลังให้แก่ผู้ล่วงลับส่งผลให้ผู้ล่วงลับได้รับกายละเอียดพิธีศราทธจะจัดขึ้นได้หลังจากพิธีกรรมต่างๆในงานศพได้เสร็จสิ้นแล้ว (Sanskrit English Dictionary. 2005: 1097) ซึ่งญาติที่ล่วงลับเหล่านี้เราเรียกว่า “เปรต” หมายถึง ภาวะกรวย ฝิเร่ร้อน และไร้ร่าง(มีแต่เพียงลึงคลรึระหรือกายละเอียดของบุคคล ในการท่องเที่ยวไปในสังสารวัฏซึ่งไม่ถูกทำลายด้วยความตายจนกว่าวิญญาณจะเข้าสู่ นิพพาน หรือ โมกษะ) ผู้ล่วงลับจะต้องเป็นเปรตไปจนกว่าจะมีการถวายเครื่องเช่นข้าวบิณฑครั้งแรกเมื่อเครื่องเช่นข้าวบิณฑได้มอบให้แล้ว บรรดาเปรตก็จะมีที่อยู่ในหมู่ “ปรตถ” หรือ เทพบุตร (Divine Fathers) ในดินแดนแห่งความสุขที่เรียกว่า “ปิตถโลก” และการประกอบพิธีศราทธจะเป็นที่พอใจและให้ผลมากเมื่อผู้ประกอบพิธีคือลูกชาย (Sanskrit English Dictionary. 2005: 711) (สุมาลย์ กาลวิบูลย์. บทความ “การศึกษาเปรียบเทียบประเพณีสารทเดือนสิบกับแนวความคิดเรื่องกรรมและการอุทิศส่วนกุศลในพุทธศาสนานิกายเถรวาท”. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ หน้า 101-102.)

“สารท” ในความหมายของข้าพเจ้า คือ เป็นช่วงเก็บเกี่ยวผลผลิตทางการเกษตร และนำผลผลิตทางการเกษตรมาทำบุญให้แก่ ญาติที่ล่วงลับไปแล้ว และที่ยังมีชีวิตอยู่ทั้งยังเป็นกรณอมอาหาร(แปรรูปพืชผักในฤดูกาล)เพื่อเก็บไว้เป็นเสปียงให้กับพระภิกษุสงฆ์ช่วงเข้าพรรษาและคนทั่วไปรวม

ไปถึงญาติที่ล่วงลับไปแล้ว(เปรต)“กรรม”คือผลของการทำความดีความชั่วทำให้ชีวิตต้องเวียนว่ายตายเกิด ในภูมิภพต่างๆทั้งแดนสุขคติภูมิและทุกข์คติภูมิคติธรรมทางพระพุทธศาสนาংশอนให้ประพฤติดแต่กรรมดี แก่ตัวเองและผู้อื่นทั้งที่ร่วมชีวิตอยู่และล่วงลับไปแล้วเพื่อความสุขในภพนี้และภพหน้าทำให้เกิดประเพณีที่ เหมาะสมของแต่ละสังคมวัฒนธรรมสร้างขึ้นเพื่อเป็นตัวเชื่อมระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมและก็มีพิธีกรรม เป็นเสมือนเครื่องมือเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับจักรวาลเช่นพิธีชิงเปรตในประเพณีสารทเดือนสิบ คือ ความเชื่อความศรัทธาโดยเฉพาะในท้องถิ่นภาคใต้ของประเทศไทยปฏิบัติขึ้นเพื่ออุทิศส่วนบุญส่วนกุศล ให้กับญาติทั้งที่มีชีวิตอยู่และล่วงลับไปแล้ว ประเพณีคือความประเพณีที่กลุ่มชนหนึ่งเห็นว่าดีงามแล้ว จึงถือปฏิบัติถ่ายทอดสืบทอดส่งต่อเป็นแบบแผนเดียวกันซึ่งจะแสดงออกมาทั้งในรูปธรรมที่เป็นพิธีกรรม และทางด้านนามธรรมที่แฝงมากับกุศโลบายที่ช่วยขัดเกลาจิตใจก่อเกิดสำนึกที่ดีงาม

“สารทเดือนสิบ” เป็นการทำบุญเพื่อนำเครื่องอุปโภคบริโภคไปถวายพระและอุทิศส่วนบุญส่วนกุศล ให้แก่ ผีบรรพบุรุษ(ผีตายาย)หรือเปรตด้วยผลผลิตทางการเกษตรที่เป็นช่วงเก็บเกี่ยวประจำปี(นำมาทำการถนอม อาหารเป็นขนมทั้ง5ชนิด)จะปฏิบัติกันในช่วงวันแรม13-15ค่ำเดือนสิบของทุกปีถือเป็นประเพณีที่ปฏิบัติ กันต่อเนื่องกันมายาวนานตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

ประเพณีสารทเดือนสิบเป็นประเพณีที่สำคัญของคนในจังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นประเพณีที่แฝง ไว้ด้วยความเชื่อศรัทธาทางพระพุทธศาสนา ระดับชาวบ้านเพราะในสำนึกยังมีความเชื่อเรื่องจิตวิญญาณ การบูชาบรรพบุรุษผู้ล่วงลับไปแล้ว(ศาสนาพราหมณ์)ต่อมาเมื่อรับพระพุทธศาสนาเข้ามาเป็นศาสนาประจำชาติก็ได้ละทิ้งความเชื่อดั้งเดิมและได้ผสมผสานระหว่างศาสนาพราหมณ์และศาสนาพุทธเข้าด้วยกัน ทำให้พระพุทธศาสนาในภาคใต้มีเอกลักษณ์เฉพาะเป็นของตนเองซึ่งเป็นประเพณีที่เด่นชัดและยิ่งใหญ่ของ เมืองนครศรีธรรมราช มีพิธีชิงเปรต อันเป็นพิธีทำบุญ เพื่ออุทิศส่วนกุศลให้ผีบรรพบุรุษ และผีไม่มีญาติ พิธีกรรมนี้ทำให้เกิดความสัมพันธ์กับโครงสร้าง ครอบครัว ระบบเครือญาติ รวมตัวกันเพื่อสร้างสิ่งที่ดี อีกทั้งยังเป็นการปลูกฝังคุณธรรมที่ดีงามขึ้นภายในจิตใจในที่สุดของ การปฏิบัติความเชื่อความเจริญทาง ด้านจิตใจ สันติสุขก็จะบังเกิดขึ้น

ศาสนาพราหมณ์(เคยมีอิทธิพลอยู่ก่อน) + พุทธศาสนา(ระดับชาวบ้าน = สารทเดือนสิบ(มีเอกลักษณ์เฉพาะเป็นของตนเอง))

ภาพที่ 2 : หอพระอิศวร อ.เมือง จ.นครศรีธรรมราช โบราณวัตถุที่สำคัญของจังหวัดนครศรีธรรมราช บริเวณวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร
(ที่มา: http://www.hotelsguidethailand.com/travel/travel_detail.php?l=th&code=4101)

สารทเดือนสิบเมืองคอนฯ ตรงกับวันแรม 13 - 15 ค่ำ เดือน 10 พิธีกรรมเริ่มตั้งนี้

1. พิธีเริ่ม คือ แรม 13 ค่ำ เดือน 10 เป็นวันจ่าย และเตรียมทำขนม 5 อย่างเพื่อจัด หมฺรับ / หมะหรับ/ หรือ สำรับ
2. วันแรม 14 ค่ำ เดือน 10 คือวันยก หมฺรับ หรือ สำรับ มีขนมสำคัญ 5 อย่าง ได้แก่
  - ขนมลา หมายถึง แพรพรรณณ เครื่องนุ่งห่ม
  - ขนมพอง (คล้ายข้าวแต๋น) หมายถึง แพร เรือ หรือ พาหนะข้ามห้วงมหรณพ
  - ขนมกงหรือขนมไข่ปลา หมายถึง ใช้เป็นเครื่องประดับ
  - ขนมบ้า หมายถึง การละเล่นสะบ้า
  - ขนมดีซำ หมายถึง เงินเบี้ย สำหรับใช้สอย

ภาพที่3: ขนมทั้ง5ชนิดเปรียบได้กับปัจจัย4“เพื่อให้ญาติที่เป็นเปรตได้ใช้ในปรโลก”และมีอาหารแห้งต่างๆ ข้าวสาร หอม กระเทียม เกลือ น้ำตาล ฯลฯ (ที่มา : <http://www.bloggang.com/viewblog.php?id=samuian&date=13-10-2009&group=2&gblog=3>)

3. วันแรม15ค่ำเดือน10 คือ พิธิยก หมูรับ รับประทานอาหารคือก่อนออกจากบ้านนำหมูรับวางไว้ในห้องที่บ้าน (เพื่อเป็น สำหรับให้ ผีตายายที่กลับมาที่บ้าน) แล้วยกหมูรับอีกส่วนไปวัดใกล้บ้านนำอาหารไปวางไว้ตามต้นไม้หรือริมกำแพงวัดสำหรับผีไม่มีญาติและเมื่อสวดบังสุกุลอุทิศส่วนกุศลเสร็จเรียบร้อยแล้วชาวบ้านก็จะกรูกันเข้าไปแย่งอาหารเหล่านี้เพราะเชื่อว่าได้กุศลแรง เรียกพิธีนี้ว่า “พิธิชิงเปรต” เป็นการแสดงความสัมพันธ์ที่มนุษย์มีต่อสิ่งเหนือธรรมชาติ ส่วน หมูรับ เป็นการจัดสำหรับอาหารไปให้เปรตคือขนมทั้ง5ชนิดนั้นมุ่งเน้นที่จะใช้แปรเปลี่ยนเป็นกระแสดิจเพื่ออุทิศจิตวิญญาณทั้งหลายตามจุดมุ่งหมายของลูกหลาน ขนม5ชนิดเปรียบได้กับ ปัจจัย4ในการดำรงชีวิต พิธิชิงเปรตก็เปรียบเสมือนมาตรการทางสังคมให้มนุษย์ประพฤติปฏิบัติดี โดยผูกกับกรอบจริยธรรมอันดีจากความเชื่อเรื่องเปรตที่ต้องทุกข์ทรมานด้วยการกระทำของตนเอง เมื่อครั้งยังมีชีวิตอยู่หรืออดีตภพ ในแง่ของความรู้สึกพิธิชิง - เปรตทำให้เกิดความสุขกายสบายใจที่ได้แสดงความกตัญญูต่อ บรรพบุรุษที่มีพระคุณ

ภาพที่4: นอกจากนี้ก็มีการจัดขบวนห่มรับ เพื่อแห่แหนไปรอบๆตัวเมือง จ.นครศรีธรรมราช

ภาพที่5 : คนที่แต่งตัวเป็นเปรต และหุ่นเปรตที่ยืนเฝ้าประตูวัด

* ตอนเด็กข้าพเจ้าไปวัดกับแม่แล้วเห็นคนที่แต่งตัวเป็นเปรตข้าพเจ้าเกิดความกลัวมากและเด็กๆ
 ในวัดต่างพากันวิ่งหนีเพราะความกลัว แม่ของข้าพเจ้าจึงสอนว่าต้องเป็นเด็กดี ประพฤติปฏิบัติ- ดี
 จะได้ไม่ตกนรกไปเป็นเปรตน่ากลัวอย่างที่เห็น

ภาพที่ 6 : พิธียกหมุ่รับ รับตายาย

ภาพที่ 7 : ยกหมุ่รับ รับตายายเรียบร้อยแล้ว

ภาพที่ 8 : ชิงเปรต (ที่มา:<http://board.postjung.com/526402.html>)

เทศกาลเดือนสิบประกอบด้วยการทำบุญที่จัดขึ้นด้วยเหตุผลหลายประการ ดังนี้

- ตามความเชื่อทางพระพุทธศาสนาเปรตโดนปล่อยตัวให้มาพบญาติพี่น้องญาติที่มีชีวิตอยู่ก็พยายามหาอาหารต่างๆไปทำบุญตามวัดเพื่อเป็นการแสดงความสนุกสนานประจำปีร่วมกันและทำบุญในโอกาสที่ ได้รับผลผลิตทางการเกษตร
- เพื่อนำพืชผลต่างๆไปทำบุญสำหรับพระภิกษุจะได้เก็บไว้เป็นเสบียงในฤดูฝน
- เพื่อเป็นการถนอมอาหารจากผลผลิตประจำปี ให้คนหรือประชาชนทั่วๆไป(ต่างศาสนา)ได้บริโภค

อิทธิพลจากพิธีชิงเปรต(ประเพณีสารทเดือนสิบ)

1. **นามธรรม** คือตามความเชื่ออุทิศบุญกุศลญาติที่ล่วงลับไปแล้ว(เปรต)สัญลักษณ์คือขนมเทศกาลเดือนสิบเมืองคอนมีความหมายคือ

- 1.1 เป็นของหวานของแห้งใช้เป็นเสบียงของบรรพบุรุษในโลก
- 1.2 มีรูปลักษณะที่บรรพบุรุษจะใช้สอยเช่นใช้แทนเสื้อผ้า และมีเส้นเป็นฝอยเล็กๆพอที่เปรตปากเท่ารูเข็มจะกินได้
- 1.3 ทำด้วยเจตนาอันยิ่งใหญ่ สอนองคุณด้วยการทำขนมถวายพระอุทิศส่วนบุญให้ด้วยมือตนเอง

2. **รูปธรรม** คือการทำบุญสำหรับภิกษุเก็บไว้เป็นเสบียงในฤดูฝน(เข้าพรรษา)

ถ้าประมวลกิจกรรมประเพณีเป็นปรัชญาหรืออุดมการณ์น่าจะเป็นดังนี้

แรงกตัญญู

รู้ประเพณี

สามัคคีคือพลัง

คลังความเอื้อเฟื้อ ปฏิบัติเพื่อชาวปักษ์ใต้

ภาพที่9 :จังหวัดทลลาไฟง.นครศรีธรรมราช นอกกำแพงวัดมีสตรีชาวอิสลามมารับขนม5ชนิดเพื่อเก็บไว้เป็นเสบียงไว้บริโภคซึ่งผลิตมาจากผลหมากรากไม้จากการเกษตรแทบทั้งสิ้นกล่าวคือ เป็นอาหารที่ได้มาจากพืชโดยผ่านกรรมวิธีการหมักเพื่อเป็นการถนอมอาหารเก็บเอาไว้ได้นานสามารถบริโภคได้ทุกศาสนาทั้งยังเป็น กุศโลบายสอนให้เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อทุกคนทุกชนชั้น ทุกศาสนาในสังคมไม่ปิดกั้น เป็นการให้ที่เป็นทานอันยิ่งใหญ่

สรุป คติความเชื่อของภาคใต้ว่าด้วย ประเพณีบุญสารทเดือนสิบนั้นได้รับอิทธิพลมาจากศาสนาพราหมณ์และศาสนาพุทธตามลำดับ จากความอุดมสมบูรณ์ทางด้านภูมิศาสตร์ ก่อเกิดสังคมเกษตรกรรมซึ่งเกี่ยวข้องอยู่กับธรรมชาติจึงต้องเคารพธรรมชาติและเชื่อเรื่องไสยศาสตร์สิ่งเร้นลับ และผีเปรต(ผีตายาย) เพื่อช่วยแก้ปัญหาความเดือดร้อนทางใจในระดับหนึ่งที่สำคัญยังแฝงไว้ด้วยกุศโลบายอันดีงามที่อยู่ในรูปของนามธรรม คือมีทั้งความกตัญญู ,การเคารพผู้ใหญ่ ,การกลัวเกรงการทำบาป และการให้โดยไม่หวังผลตอบแทน ฯลฯ ล้วนแล้วแต่เป็นคำสอนที่ให้กลัวเกรงต่อบาปและมุ่งเน้นในการประพฤติปฏิบัติดีส่งผลต่อความรู้สึกนึกคิดส่วนตัวในการดำรงชีวิตของข้าพเจ้าและคนที่ประพฤติปฏิบัติประเพณีบุญสารทเดือนสิบนี้ทุกคน

กระบวนการสร้างสรรค์ ข้าพเจ้าจึงนำแรงบันดาลใจดังกล่าวมาสร้างสรรค์เป็นผลงานศิลปะด้วยการนำวัสดุ คือขนมลา โดยเทคนิควิธีการของภูมิปัญญาพื้นบ้านภาคใต้ นำขนมลามาจัดวางโดยใช้ความรู้ทางด้านทัศนธาตุมาวิเคราะห์รูปทรงที่เป็นสัญลักษณ์ของการสื่อสารระหว่างมนุษย์กับ **วิญญาณ**กำหนดโครงสร้าง เป็นสามมิติ ด้านสีและน้ำหนักใช้สีจากธรรมชาติของขนมลารวมทั้งกลิ่นเพื่อการรับรู้รสด้านการสูดดม ทั้งให้เกิดความรู้สึกปะทะต่อสายตา และการผูกมัดของขนมลา ทำให้เกิด **น้ำหนัก**ของการทับซ้อน ลักษณะพื้นผิว ด้วยวิธีการทำขนมเป็นการหยอดแบ่งให้ เกิดเป็นเส้นสานกัน

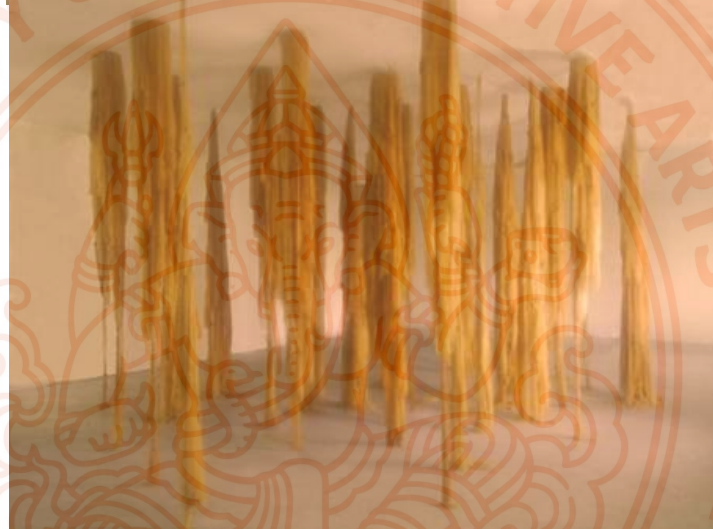
ซึ่งมีลักษณะคล้ายกับผืนผ้าซึ่งส่วนสำคัญในการแสดงออกด้านพื้นที่ว่างใช้ห้องว่างเพื่อให้สอดคล้องกับเนื้อหาคือวันแรม15ค่ำจะต้องจัดสำหรับไว้ในห้องที่บ้านก่อนเดินทางไปวัดและสามารถสร้างความรู้สึกที่เชื่อมต่อจากเบื้องล่างสู่เบื้องบน เพื่อการสื่อสาร ระหว่างภพ ถือว่า พื้นที่ว่างมีความสำคัญและควบคู่ไปกับรูปทรง

ภาพที่10 : ภาพขั้นตอนการสร้างสรรค์

ภาพที่11: ภาพร่าง

ภาพที่12 : ภาพผลงาน “สายสัมพันธ์ระหว่างภาพ”

จากการทำงานศิลปะเป็นแนวผลงานการจัดวางประกอบสถานที่ถือเป็นการแสดงออกทางด้านศิลปะที่ก้าวเข้าไปสู่สิ่งที่ลึกซึ้งในจิตวิญญาณของความเป็นไทย โดยไม่ได้อาศัยรูปแบบเดิมๆของไทยเช่นจิตรกรรมไทยที่ต้องผ่านการระบายสีมีลักษณะงานเป็น2มิติหรือ3มิติอย่างงานประติมากรรมไทย ฯลฯ แต่เป็นการเปิดใจกว้างในการถ่ายทอดและมีความเป็นสากลมากขึ้นซึ่งการจัดวางที่ประกอบกับสถานที่นั้นมีความหมายควบคู่ไปกับสถานที่นั้นๆที่ใช้ในการจัดวางด้วย กล่าวคือ ในห้องเปรียบได้กับการที่ญาติที่ล่วงลับ,เปรตสามารถติดต่อหรือเชื่อมต่อกันได้ซึ่งทั้งห้องมีสัญลักษณ์ของเพดานที่หมายถึงสวรรค์และที่พื้นดินเปรียบกับนรกซึ่งมีตรงกลางห้องที่เป็นเรื่องราวทั้งหมดเปรียบได้กับโลกมนุษย์ซึ่งเป็นคนกลางและเป็นตัวแทนของสายเลือด,สายสัมพันธ์สัญลักษณ์ทั้งหมดหมายถึงการสื่อสารและการเชื่อมต่อกันผ่านทั้ง3ภพ(คติความเชื่อ

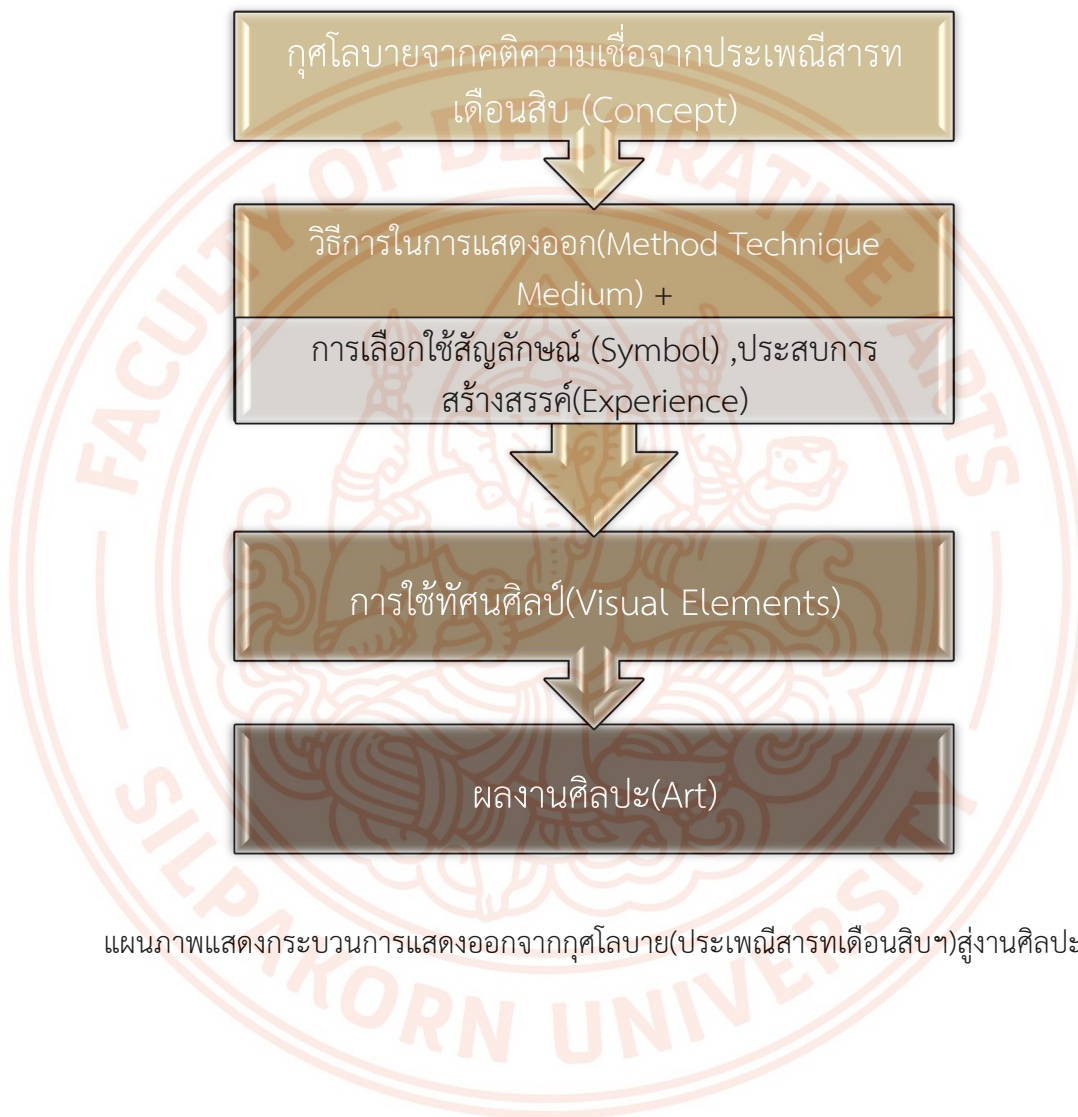
เรื่องภาพ ภูมิ) และรูปทรงที่นำมาใช้ในการสร้างสรรค์งานศิลปะนี้เป็นสัญลักษณ์ที่สื่อถึงเปรต, ผีบรรพบุรุษ แทนค่าเป็นลักษณะกรวยแหลม พุ่งขึ้นพุ่งลง เพื่อให้เกิดการเชื่อมต่อระหว่างภาพ ภูมิ ระหว่างข้างบนกับข้างล่างหรือตรงกับสวรรค์ซึ่งมีตรงกลาง คือโลกมนุษย์ที่แสดงความกตัญญู และเป็นสื่อกลางในการแสดงออกรวมถึงลักษณะของเส้นเล็กๆที่สานกันของขนมลาให้ความรู้สึกเหมือนเสื้อผ้าและเครื่องนุ่งห่มซึ่งไว้ห่อหุ้มร่างกายของผีบรรพบุรุษหรือเปรตนั่นเองและก็มีที่มาจากการจัด หารับรูปทรงกรวยยอดแหลมมีรูปทรงเหมือนกับเจดีย์ซึ่งเจดีย์หมายถึงระลึกลงซึ่งเปรียบได้กับการสร้างเจตนา อุทิศให้ซึ่งเป็นรูปทรงที่มีความหมายที่ดีเรียบง่ายและเป็นสัญลักษณ์ของการอุทิศให้ที่หล่อหลอม ทำให้เกิด จิตวิญญาณเฉพาะตนที่ถ่ายทอดและสื่อสารถึงสายสัมพันธ์ระหว่างภาพ

สรุป

จากการที่ข้าพเจ้าเกิดและเติบโตมาในวัฒนธรรมของภาคใต้ทำให้เกิดการหล่อหลอมและตกผลึกในระดับหนึ่งกับความรู้สึกที่ได้รับการอบรมสั่งสอนจากกุศโลบายที่บรรพบุรุษของข้าพเจ้าถือปฏิบัติกันมาอย่างช้านาน ไม่ว่าจะเป็นในรูปแบบ พิธีกรรม, ประเพณีรวมถึงวัฒนธรรมต่างๆ ล้วนแล้วแต่เป็นสิ่งที่ดีงามและมีคุณค่าสำหรับคนในปัจจุบันที่เป็นยุคของเทคโนโลยีมีแต่ความรวดเร็วและฉาบฉวยไม่ได้มุ่งเน้นการอบรมทางจิตวิญญาณอย่างลึกซึ้ง ทั้งนี้ข้าพเจ้าอยาก เป็นส่วนหนึ่งที่อยากบอกกับสังคมอื่นให้ได้รับรู้ โดยผ่านการแสดงออกทางด้านศิลปะ ซึ่งศิลปะเปรียบได้กับภาษาสากลที่ไม่ต้องใช้การออกเสียงเพื่อการสื่อสาร แต่เป็นการสื่อสารทางด้านจิตใจ และความรู้สึกที่รับรู้สั่นๆด้วยการนำวัสดุและวิธีการแสดงออกของภูมิปัญญาของภาคใต้ คือขนมลามาลาจัดวาง(Installation) ในการนำเสนอด้วยทัศนะใหม่ให้การแสดงออกทางทัศนศิลป์เพื่อให้เกิด ความงาม(Aesthetic)สามารถสื่อความหมาย และอารมณ์ความรู้สึกที่ผู้เสพสามารถ สัมผัสความรู้สึก และเรื่องราวโดยตรง ผ่านกระบวนการแสดงออกทางศิลปะดังนี้

จากการได้รับรู้(ประสบการณ์โดยตรง)ซึ่งพอถึงเทศกาลบุญสารทเดือนสิบข้าพเจ้าก็จะร่วมปฏิบัติเป็นประจำทุกปีทำให้ได้ประสบการณ์และความรู้ใหม่ๆเพิ่มขึ้นทุกครั้งและศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมทั้งจากหนังสือ, วารสาร, บทความ ต่างๆที่เกี่ยวข้องกับประเพณีสารทเดือนสิบฯ (ประสบการณ์รอง) จากประสบการณ์ตรง + ประสบการณ์รอง เกิดเป็นความรู้ใหม่นั้นคือแนวความคิดสร้างสรรค์ (Concept)และอยากจะถ่ายทอดออกมาเป็นผลงานศิลปะส่งผลให้เกิดการคิดหาเทคนิคและวิธีการและสัญลักษณ์ในการแสดงออกเพื่อเป็นสื่อในการสร้างความเข้าใจในการรับรู้ทางด้านศิลปะซึ่งจำเป็นจะต้องมีประสบการณ์ในการแสดงออกทางด้านศิลปะมาก่อน

วิธี,เทคนิคในการแสดงออก+สื่อสัญลักษณ์+ประสบการณ์ในการสร้างสรรค์
และใช้ฐานจากการใช้ทัศนธาตุ(Visual Elements) เพื่อเป็นสื่อทางรูปธรรม นำไปสู่ความงาม(Aesthetics)
ที่เป็นนามธรรมในชิ้นงานและเกิดเป็นผลงานศิลปะที่มีคุณค่า ตามแผนภาพกระบวนการในการแสดงออก
ทางศิลปะข้างล่างนี้

แผนภาพแสดงกระบวนการแสดงออกจากกุศโลบาย(ประเพณีสารทเดือนสิบฯ)สู่งานศิลปะ

บรรณานุกรม

มูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย ธนาคารไทยพาณิชย์. สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคใต้ เล่ม7,17,18.
พิมพ์ที่ บริษัทสยามเพรส แมเนจเม้นท์ จำกัด, 2542

ชลูด นิยมเสมอ. **องค์ประกอบศิลปะ**. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2531

ปรีชา นุ่นสุข “ขนมเดือนสิบ” ในเดือนสิบ,23. นครศรีธรรมราช: จังหวัดนครศรีธรรมราช,2523

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. **คนเมืองคอน อนุสาร อสท 37,2** (กันยายน 2539) : 79.

สถาบันทักษิณคดีศึกษา. “ประเพณีทำบุญสารทเดือนสิบ,พิธีชิงเปรต”.
สารานุกรมวัฒนธรรมไทยภาคใต้1(2529) : 259.

สำนักพิมพ์ สารคดี. **นครศรีธรรมราช**. กรุงเทพฯ : ด้านสุทธาการพิมพ์, 2537

สารกรมศิลปากร.**พระราชพิธีสารท**. ปีที่11 ฉบับที่9 เดือน กันยายน 2541.หน้าที่ 20-21.

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. “**คนเมืองคอน**.” อนุสาร อสท 37, 2 (กันยายน 2539) : 79.

<https://sites.google.com/site/watnhrmkhxngcanghwadsngkhla/prapheni-wan-sarth-deuxn-sib> (สืบค้นเมื่อวันที่ 6 มีนาคม 2557)

<http://www.bloggang.com/viewblog.php?id=samuian&date=13-10-2009&group=2&gblog=3>
(สืบค้นเมื่อวันที่ 6 มีนาคม 2557)

<http://daily.bangkokbiznews.com/home/20121016> (สืบค้นเมื่อวันที่ 6 มีนาคม 2557)

<http://board.postjung.com/526402.html>(สืบค้นเมื่อวันที่ 6 มีนาคม 2557)

http://duan10.blogspot.com/2012/09/blog-post_6007.html(สืบค้นเมื่อวันที่ 6 มีนาคม 2557)

<http://jj097.blogspot.com/> (สืบค้นเมื่อวันที่ 6 มีนาคม 2557)

http://www.phuketdata.net/main/index.php?option=com_content&task=view&id=137&Itemid=2 (สืบค้นเมื่อวันที่ 6 มีนาคม 2557)

http://www.hotelsguidethailand.com/travel/travel_detail.php?l=th&code=4101
(สืบค้นเมื่อวันที่ 6 มีนาคม 2557)

<http://rirs3.royin.go.th/new-search/word-search-all-x.asp> (สืบค้นเมื่อวันที่ 6 มีนาคม 2557)

